

Compagni, som havde Monopol paa Handelen paa Island — eet Compagni alene havde Monopol paa al Handel paa Island — blev det ved Forordningen af 30te Septbr. 1670 forbudt at benytte andre Skibe til Seiladsen paa Island end danske. Iskænderne bleve altsaa ikke alene bundne til kun at kunne handle med dette ene Compagni, men dette Compagnies Midler til at kunne udstrække sin Handel i et større Omfang bleve endogsaa indskrænkede. Dette Compagnies Octroi udløb i 1680, og ved Forordningen af 12te Februar 1680 blev der givet en ny. For det nye Compagnie efter denne Octroi blev der ved Forordningen af 6te Mai 1684 fastsat en Tært, hvortil samtlige Varer, der bleve solgte fra Island, skulde sælges, uden Hensyn til, hvad de kunde sælges for. Denne Tært, der blev fastsat i 1684, blev staaende uforandret i 18 Aar. Derpaa blev der ved Forordningen af 10de April 1702 fastsat en ny Tært, hvorefter samtlige Varer skulde sælges, og denne Tært blev staaende i 74 Aar. Nu beder jeg de Herrer at erindre, hvad det har at betyde for et Land, at der sættes en Tært for samtlige de Varer, der udføres derfra, og at denne Tært bliver staaende uforandret i 74 Aar. Tænk Dem, mine Herrer! hvis vi idag satte en Tært paa alle de Kyrnvarer, der udføres fra Danmark, og sagde, at de ikke maatte sælges til høiere Pris, og denne Tært skulde blive staaende indtil 1942, hvilket Tab troer De da ikke, der vilde komme ud for Danmark i Tiden fra 1868 til 1942? Jeg paastaer, at Tabet vilde blive saa stort, at den Sum, hvortil man skulde ansætte den, i 1942 vilde blive saa stor, at der intet Sted i Verden vilde være at sone Erstatning derfor. Jeg vil ikke glemme gaade den Række af Forordninger, hvorved der blev givet nye Octroier paa nye Compagnier, bestandig under de samme indsnævrende Bestemmelser; jeg vil blot nævne, at der, efterat denne Tært for Forhandlingen havde staaet indtil 1776, blev givet en ny, som stod indtil Slutningen af det ubegrænsede Monopol. Endelig naar vi naae til henimod Slutningen af Aarhundredet, finde vi, at der ved Forordningen af 18de August 1786 blev indført saamegen Frihandel paa Island, at Handelen blev givet fri for danske

og norske Undersaatter og Tærterne hævede. Dette er jo et betydeligt Skridt fremad i Forhold til, hvad der tidligere fandt Sted; men tænk Dem, hvilken Indskrænkning det vilde være for Danmark, om man vilde sige: Danmarks Handel skal være indskrænket, lad os blot sige til Europa, og denne Indskrænkning skulde staae i næsten 70 Aar. Denne Indskrænkning, hvorefter Iskænderne kun kunde handle med danske Undersaatter, blev saa staaende, til den bekendte Lov af 15de April 1854 udkom. Da blev endelig Handelen paa Island ganske frigiven efter disse lange og tunge Aarhundreders Forløb. Jeg beder Dem, mine Herrer, holde Dem dette i Erindring, naar der skal være Tale om Tilflugt til Island. Det kan ikke beregnes, hvad Skade der er skeet. Jeg skal ikke paastaae, at der nogenstunde har været nogensomhelst ond Hensigt mod Island; det har der aldrig været. Jeg skal heller ikke sige, at det er noget i sin Art Enestaaende, som her er skeet; nei, det skal indrømmes, at det kun er en simpel Følge af de urigtige Principer, som ogsaa paa andre Steder ere gjorte gjældende. Men det skal staae uimodsiget, at intersteds i Kongen af Danmarks Lande ere urigtige Regjeringsprinciper komne en enkelt Landsdeel saa haardt til Byrde som paa Island, og derfor siger jeg, mine Herrer, at dette Forhold skal tages stærkt i Betragtning, naar der er Tale om at ordne de fremtidige Forhold til Island. — Naar jeg derpaa siger, at man ved at fastsætte Tilflugtet til Island ogsaa skal tage vel i Betragtning, hvorledes Island nu staaer, og hvad det trænger til af Foranstaltninger, som vi her have, og uden hvilke vi ikke vidste, hvorledes vi skulde leve, saa vil jeg blot gjenkalde i Erindringen, f. Ex. med Hensyn til Veivæsenet, at man paa Island ikke har en eneste Kjørevei, og fordi der ingen Veie findes, saa findes der heller intet Kjøretøi. Jeg har seet anført i en Rejsefiske som en stor Mærkværdighed, at der paa et Sted fandtes en tohjulet Karre, men det var den eneste, der fandtes paa hele det store Land. Der findes ikke en Bogn, fordi der ikke findes en Vej til at kjøre paa. Men det er ikke nok dermed, der findes ikke engang